

POZIV I POSLANJE OBITELJI U CRKVI I SUVREMENOM SVIJETU

Četrnaesta opća redovita sinoda biskupa (Rim, 4.-25. listopada 2015.)

Kao delegat Biskupske konferencije BiH sudjelovao sam na 14. općem redovitom zasjedanju sinode biskupa, koja je održana u Vatikanu od 4. do 25. listopada 2015. Sama Sinoda započela i završila misnim slavljinama u bazilici sv. Petra koje je predvodio papa Franjo u koncelebraciji sinodskih otaca. U ovom prikazu najprije bih iznio nekoliko podataka o Sinodi, potom bih prikazao sadržaj završnog izvještaja, koji je predan papi Franji, zatim bih predstavio svoje djelovanje na Sinodi i na kraju podsjetio na glavne naglaske za pastoralno djelovanje koji proizlaze iz završnog izvještaja Sinode.

1. Neki podaci o Sinodi

Prije negoli započnemo govoriti o posljednjoj Sinodi, predlažem da se kratko pozabavimo pojmom „sinoda“ i „sinodalnost“ (ili koncilijarnost). Njime se sugerira način vršenja karizme i službe prvenstva, koje imaju i vrše rimski pape, te službe suodgovornosti za cijelu Crkvu, koju ima također svaki biskup. Sam pojam sinodalnost je grčkoga podrijetla, a složenica je od dviju riječi: dolazi od „syn“ (s, zajedno s) i „hodòs“ (put, hod, putovanje). Prema tomu, radi se o hodu koji treba zajedno obaviti, suodgovorno, svatko prema svojem mjestu i poslanju, a „koncilijarnost“ mu je latinska istoznačnica, uz napomenu da ovaj latinski pojam dolazi od imenice „concilium“ (sabor, koncil). Izvorno značenje pojma „synodos“ na grčkom, ili „concilium“ na latinskom, jest skup biskupa koji imaju posebnu odgovornost, a moguće ga je shvatiti u širem smislu tako da se odnosi na sve članove Crkve i njihovu pojedinačnu i skupnu odgovornost u Crkvi i za Crkvu.

Na Sinodi u listopadu 2015. godine sudjelovalo je 270 članova, koje se kao sudionike ovakva događaja naziva „sinodni oci“. Među njima bili smo dvojica Hrvata: požeški biskup Antun Škvorčević i ja, te dvojica biskupa koji su potomci iseljenika iz Hrvatske: čikaški nadbiskup Blaise Joseph Cupich, čiji su preci iz Slavonije, i nadbiskup Salvador Piñeiro García-Calderón, nadbiskup Ayacucho ili Huamanga u Peruu, čiji je djed po majci iz Trpnja. Uz njih tamo je bilo 14 predstavnika drugih kršćanskih Crkava i crkvenih zajednica, nazvanih „bratski delegati“, a među njima i predstavnik Srpske Pravoslavne Crkve, austrij-

slo-švicarski vladika Andrej, sa sjedištem u Beču, te 51 promatrač/ slušač (auditor): 17 bračnih parova i 17 pojedinaca.

Sinodski oci su održali 328 govora, od kojih je 70 bilo tzv. slobodnih, a promatrači 33 govora (17 bračni parovi i 16 pojedinci). Nastupilo je 13 bratskih delegata. Za unaprijed najavljeni govor svaki je sinodski otac imao po 3 minute na raspolaganju, a za svaki tzv. slobodni govor po 4 minute. Sinodski oci su predložili 1355 amandmana (modi) na ponuđeni početni tekst „Instrumentum laboris“. Na opće kongregacije potrošena su 54 radna sata, a na radne grupe 36 sati.

Poslije toga, nakon što je priređena prva verzija završnog izvještaja Sinode, koji se službeno naziva „Relatio Synodi“, taj prijedlog izvještaja bio je uručen saborskim ocima, koji su imali jedan dan da ga prouče, da na njega prirede nove amandmane ili, ako već ranije nisu bili iskoristili tu mogućnost, da se prijave za slobodni intervent, komentar novonastaloga teksta. Poznato mi je da je održan još 51 intervent na taj prijedlog konačnog izvještaja, no nisam uspio pronaći da je negdje objavljen broj uloženi novih amandmana iako znam da ih je bilo dosta.

Održano je 19 konferencija za novinare na kojima je nastupilo 46 različitih osoba. Na Sinodi, koja je privlačila veliku medijsku pozornost, bila su akreditirana 464 novinara: 227 za videopodručje, 194 za tisak i 43 fotografa: iz Europe (366), Sjeverne Amerike (54), Latinske Amerike (35), Azije (5), Afrike (3) i Oceanije (1).

U medijima se moglo pročitati da se na rad Sinode pokušalo utjecati izvana medijskim eksponiranjem slučaja jednoga svećenika, zaposlenika Kongregacije za nauk vjere, koji se, neposredno prije Sinode, deklarirao kao homoseksualac te plasiranjem vijesti, na kraju sinode, da Papa boluje od tumora na mozgu, što bi imalo značiti da nije dovoljno sposoban za obavljanje svoje službe. No, ama baš nikakav utjecaj tih pokušaja nije se osjećao u sinodskoj dvorani.

Isto tako nije se moglo primijetiti da je utjecalo na rad Sinode ni objavljivanje pisma, koje je 13 kardinala uputilo papi Franji, a kojim su izrazili želju da na Sinodi bude jasno potvrđena vjernost crkvenom nauku i da Sinoda djeluje što je moguće transparentnije. Tomu je, vjerojatno, doprinijelo i to što je Papa drugoga dana zasjedanja, a vjerojatno nakon što je primio to pismo, na početku jutarnje sjednice, u kratkom nenapisanom govoru rekao da je ovogodišnja Sinoda nastavak prošlogodišnje. Rekao je također da postoje samo tri službena dokumenta s prošlogodišnje Sinode. To su: „Relatio Synodi“ i dva Papina govora, uvodni i završni govor pape Franje, koji su objavljeni, a da su

sva druga očitovanja, ako postoje, samo privatna mišljenja pojedinaca. Kazao je također da se nauk Crkve o braku ne mijenja, ali da je istina da vanjske snage pišu svašta te da se pokušava stvoriti hermeneutiku konspiracije i dodao: „Mi nastavljamo!“ Ti vanjski potenciraju kao da je pričest rastavljenima jedino pitanje, i zaključio: „Ne dopustimo da nas stjeraju u taj kut.“

Kao što je poznato, prošle godine od 4. do 19. listopada 2014. održana je Treća izvanredna opća sinoda biskupa o temu „Pastoralni izazovi glede obitelji u kontekstu evangelizacije“, koja je obavila pripremnu zadaću u odnosu na Sinodu iz 2015. godine. Formalno su to bile dvije sinode, ali praktično i sadržajno radilo se o jednoj sinodi, koja je bila podijeljena u dva dijela. Obje su za temu imale obitelj, njezino sadašnje stanje i izazove s kojima živi te potrebe da Crkva u svojem pastoralnom nastojanju traži i nađe odgovore na ta suvremena pitanja.

U razdoblju između ovih dviju sinoda papa Franjo je prihvatio prijedlog većine prošlogodišnjih sinodskih otaca te 15. kolovoza 2015. objavio apostolsko pismo u obliku motuproprija „Blagi sudac gospodin Isus“ (Mitis iudex Dominus Iesus), kojim se reformiraju neki kanoni „Zakonika kanonskog prava“ o parnicama za proglašenje ništavosti ženidbe. To je zasada ustvari jedini konkretan rezultat i obvezujući dokument koji je proizašao iz rada ovih dviju sinoda.

Uvodno izlaganje na ovogodišnjoj Sinodi, u kojemu je predstavio rezultate zasjedanja i zaključke prošlogodišnje Sinode, održao je budimpeštanski nadbiskup kardinal Peter Erdö, a prije njega su govorili papa Franjo i generalni tajnik Sinode kardinal Lorenzo Baldisseri.

Na kraju zasjedanja, u subotu 24. listopada poslije podne, sinodski oci su glasovali o svakom broju završnoga teksta zasebno. A kad je glasovanje završeno, papa Franjo je održao završni govor na Sinodi i odobrio objavljivanje završnoga dokumenta Sinode o obitelji – teksta od 94 paragrafa, koji su svi odobreni dvotrećinskom većinom: od 178 do 256 glasova.

2. Sadržaj završnoga teksta

„Relatio finalis“ sastoji se od tri dijela. Prvi dio nosi naslov: Crkva u osluškivanju obitelji. Drugi dio je naslovljen: Obitelj u Božjem planu, a treći: Poslanje obitelji.

U odnosu na početni radni materijal (Instrumentum laboris) ovaj tekst je vrlo dorađen i bolje je oblikovan od toga početnog radnog dokumenta. To je prije svega zato što završni tekst uključuje mnoge

primjedbe i prijedloge (tzv. modi) sinodskih otaca. Tih amandmana bilo je čak 1355 do časa kada smo dobili završni prijedlog teksta da ga proučimo, da na njega pripreme svoj slobodni intervent oni oci koji mogućnost takva interventa nisu iskoristili ranije i da na njega napravimo dodatne amandmane. Taj broj novih amandmana nisam pronašao da je objavljen, a bilo ih je dosta.

U prvom dijelu teksta kršćanska obitelj se opisuje kao svjetlost u tami suvremenoga svijeta, njegovih ideologija i praksa. Priznaju se mnoge poteškoće, ali i velika sposobnost obitelji da se s njima suoči: u antropološko-kulturnom i u socijalno-ekonomskom kontekstu. Naglašena je potreba inkluzije obitelji s posebnim naglaskom na treću dob, na stanje udovištva, na posljednje razdoblje zemaljskoga života i žalost u obitelji, na osobe s posebnim potrebama, neoženjene i neudane, na selioce, izbjeglice i prognanike te neke posebne izazove koji se tiču ugroženosti djece, žena, muškaraca i mladih. Nije zaobiđena ni važnost afektivnoga života u obitelji, kao ni važnost odgoja za darivanje samoga sebe. Upozoreno je na opasnost sve češće nezrelosti pri izboru bračnoga druga i pri stupanju u brak, ali i na izazove koje sa sobom nosi moderni razvitak znanosti i tehnike čiji se rezultati koriste u svrhu umjetne prokreacije. Sve su to izazovi za pastoralno djelovanje Crkve.

Drugi dio završnoga izvještaja najprije se bavi ulogom obitelji u povijesti spasenja, naglašavajući važnost božanske objave i pedagogije u kojoj je obitelj viđena kao ikona Presvetoga Trojstva. To je potkrijepljeno brojnim citatima iz Svetoga pisma, Isusovim primjerom odnosa prema obitelji u različitim situacijama te naukom crkvenog učiteljstva, posebice onoga iz posljednjih desetljeća pozivajući se prvenstveno na Drugi vatikanski koncil, te pape Pavla VI., Ivana Pavla II., Benedikta XVI. i Franju. U nastavku ovoga dijela prikazan je kršćanski nauk o obitelji polazeći od njezina stvoriteljskoga misterija i sakramentalne punine, nerazrješivosti i plodnosti ženidbenoga veza, duhovnih dobara i ljepote obitelji.

Treći dio, koji se bavi poslanjem obitelji, vrlo snažno naglašava važnost pripreme za ženidbu, njezino sklapanje i prve godine zajedničkoga bračnog života te, zbog važnosti ispravne potpore obiteljima, potrebu još bolje pripreme svećenika i drugih pastoralnih djelatnika. Poslanje obitelji ogleda se osobito kroz ulogu prenošenja života, odgovorno roditeljstvo, poštovanje vrijednosti života u svim njegovima fazama i odgoj djece te se poziva obitelji da budu spremne na posvojenje djece koja, zbog različitih razloga, bivaju ostavljena i povjerena široj

zajednici da se brine o njima. U pastoralnom praćenju obitelji Crkva mora voditi računa i o složenim situacijama u kojima se nalaze neke obitelji, pratiti ih u tim različitim situacijama i razmišljati kako ih što više integrirati u crkveni život. A za održanje zdravih unutrašnjih veza obitelji preporučuje im se prakticiranje obiteljske duhovnosti, poziva ih se da sve više postaju subjekti pastoralnoga djelovanja Crkve, da obitelji budu otvorene prema misijama te se upozorava kako je važno da Crkva vodi računa o različitosti kultura i društvenih situacija iz kojih konkretna obitelj izrasta, u kojima se ostvaruje i djeluje i koje na nju utječu.

Kad je ova „Relatio Synodi“ bila pripravljena, u subotu, 24. listopada 2015. poslije podne pristupilo se glasovanju. Glasovalo se o svakom broju teksta zasebno i svaki je, kao što je već bilo rečeno, dobio više od dvije trećine glasova. No, dva paragrafa (84 i 85), odobrena sa 187 i 178 glasova, bila su blizu granice dvotrećinske većine. Radi se o odlomcima koji govore o teškim situacijama i pastoralnom pristupu ranjenim obiteljima ili osobama u neregularnim stanjima, poput kohabitacije, civilnih brakova ili rastavljenih osoba u novim vezama. „Relatio finalis“ je dokument koji izražava stav nade i za te teške situacije.

Konačni tekst, prema mojemu mišljenju, vrlo je bogat sadržajem, uravnotežen i dobro organiziran, što ne bih mogao reći za „Instrumentum laboris“. Dokument se već od prve stranice, i vrlo često u nastavku, poziva na objavu, a posebice na novozavjetnu Isusovu poruku o obitelji. To je „evanđelje obitelji“, koje je „primljeno po objavi Isusa Krista i koje su neprekidno naučavali crkveni oci, učitelji duhovnosti i crkveno učiteljstvo“ (br. 2). Naglašava se da božanski izvor, crkvena tradicija i nauk suvremenoga crkvenog učiteljstva o braku i obitelji, poučavaju da nauk o nerazrješivosti braka nije breme, već Božji dar, istina utemeljena na Kristu i njegovoj svezi s Crkvom. Istodobno ističe kako se milosrđe i istina susreću u Isusu, zbog čega poziva na prihvaćanje i praćenje ranjenih obitelji. Dokument, međutim, nigdje ne spominje pristup euharistiji za rastavljene i ponovno oženjene, ali ističe da te osobe nisu izopćene i potiče ih da s pastirima ispituju savjest o svojoj situaciji. To razlučivanje odnosa između objavljene istine, kao objektivne norme, i subjektivnoga stanja savjesti u pojedinim slučajevima treba se vršiti prema nauku Crkve, uputama nadležnoga biskupa i u povjerenju da Bog nikome ne uskraćuje svoje milosrđe. U razlučivanju takvih situacija nikada se ne smiju napustiti načela istine i ljubavi. Podsjeća se na nauk „Katekizma Katoličke Crkve“ (br. 1735) da „optuživot i odgovornost za neko djelo mogu biti umanjene ili poništene“

zbog različitih uvjeta. Naime, prosudba o nekoj objektivnoj situaciji ne mora u svakom slučaju voditi k „subjektivnoj optuživosti“. Stoga je potrebno, poštujući objektivnu normu, priznati da odgovornost nije jednaka u svim situacijama. Tako je naučavao već Ivan Pavao II. (usp.: FC 84) da postoje oni koji su iskreno nastojali spasiti prvi brak i posvema nepravedno su bili napušteni; da postoje oni koji su zbog svojega teškog grijeha razorili prvu ženidbu koja je bila crkveno valjana; da ima onih koji su sklopili ženidbu radi odgoja djece i katkad su subjektivno sigurni u savjesti da je prva ženidba bila nevaljana a to, zbog nedostatka dokaza, ne mogu dokazati.

S obzirom na parove koji žive izvanbračno, a nemaju zapreka za sakramentalnu ženidbu, ističe se da se s njihovim stanjem valja suočiti na konstruktivan način pokušavajući ga preokrenuti u prigodu za hod prema obraćenju te punini braka i obitelji, uvijek u svjetlu evanđelja.

U konačnom tekstu uopće se, dakle, ne spominje pričest osoba čija je crkvena ženidba faktično prestala postojati, stvarno se rastavile i ponovno civilno vjenčale. Nema ni teme pokorničkoga puta takvih osoba prije eventualnoga pripuštanja sakramentima ispovijedi i pričesti, niti se igdje spominje praksa pravoslavnih Crkava da rastavljaju valjano sklopljene sakramentalne ženidbe i da tako rastavljene pripuštaju sklapanju nove ženidbe, a sve se to nalazilo u „Instrumentum laboris“.

„Relatio finalis“, pozivajući se na „Katekizam Katoličke Crkve“, kaže da osobe s homoseksualnim sklonostima ne treba diskriminirati, da treba voditi brigu i o obiteljima u kojima žive takve osobe, ali se istodobno ističe da se Crkva protivi unijama osoba istoga spola, da se one ni na koji način ne mogu uspoređivati s Božjim planom o braku i obitelji. Osuđuje izvanjske pritiske da ih se ozakoni, a koji se vrše prema mjesnim Crkvama. Osuđuju se također pojave da međunarodne organizacije uvjetuju financijsku pomoć siromašnim zemljama uvođenjem zakona koji bi institucionalizirali takve veze kao brak.

Drugi dijelovi dokumenta posvećeni su seliocima, izbjeglicama i prognjenima, osobama čija je obitelj raspršena i koje mogu postati žrtve trgovine ljudima. U vezi s njima ističe se potreba da budu prihvaćeni u zemljama u koje dolaze, podsjeća se na njihova prava, ali i njihove obveze u zemljama koje su ih primile. Završni tekst preporučuje veću angažiranost žena u formacijskim programima za svećenike. Ističe ljepotu posvajanja djece te naglašava kako ne valja zaboraviti ni udovice i udovce, osobe s posebnim potrebama te bake i djedove, koji u obitelji prenose vjeru i koje se ne smije prepustiti kulturi otpada.

Sinodski oci zatim govore o tminama suvremenoga svijeta kao što su: političko-religijski fanatizam koji je neprijateljski nastrojen prema kršćanstvu, sve prošireniji individualizam, rodna ideologija, sukobi i progoni, siromaštvo, nedostatak posla i korupcija te gospodarski čimbenici koji isključuju obitelji iz obrazovanja i kulture, globalizacija ravnodušnosti koja u središte društva stavlja novac, a ne čovjeka, zatim pornografija i demografska kriza koja pogađa posebice zapadni svijet.

U dokumentu je snažno istaknuta potreba za poboljšanom pripravom za ženidbu, prije svega za mlade koji se toga koraka pribojavaju. Za njih se preporučuje prikladna afektivna formacija koja će isticati krepost čistoće i darivanja samoga sebe.

Suvremena kultura je opasno i neprihvatljivo rastavila ljubav, seks i rađanje pa se podsjeća na vezu između spolnoga čina i otvorenosti životu te da su djeca dragocjeni dar koji u sebi nosi sjećanje i nadu čina ljubavi. Naglašava se važnost ispravnoga spolnog odgoja te promicanje odgovornoga roditeljstva prema nauku enciklike „*Humanae vitae*“, kao i na prvotnu ulogu roditelja u odgoju svoje djece u vjeri. Tekst također poziva institucije da promiču obiteljske politike, a katoličke političare podsjećaju kako imaju brinuti o obitelji i životu. Tvrdi se da je društvo, koje zanemaruje obitelj i život, izgubilo svoju budućnost. Sinoda stoga ponovno ističe svetost života od začeca do naravne smrti upozoravajući na teške prijetnje obitelji, poput pobačaja i eutanazije. Završni tekst govori također o miješanim brakovima, ističući i poteškoće i njihove pozitivne vidike, poput promicanja ekumenskog i međureligijskog dijaloga. Naglašava se nužnost bdijenja nad vjerskom slobodom i pravom prigovora savjesti.

„*Relatio finalis*“ zatim govori o potrebi prilagođavanja crkvenog jezika ne bi li ga se učinilo shvatljivijim. Ne radi se samo o predstavljanju normi već o naviještanju milosti koja daruje mogućnost da se doista živi obiteljsko dobro. Na kraju se ističe ljepota obitelji koja je „domaća crkva“ utemeljena na braku između muškarca i žene, temeljna stanica društva i sigurna luka najdubljih osjećaja; najsigurnija točka koja povezuje ljude. Obitelj treba štititi, podržavati i poticati, što je dužnost i vladâ pojedinih država.

Dokument završava molbom da Papa razmotri mogućnost izdavanja dokumenta o obitelji, to jest postsinodalne pobudnice koju je, prema medijskim izvještajima, nekoliko dana nakon završetka Sinode, najavio državni tajnik kardinal Pietro Parolin.

3. Moje sudjelovanje na Sinodi

Posljednju Sinodu pamtit ću i po tomu zato što sam prvi put uopće osobno sudjelovao na nekoj sinodi biskupa. Stoga je ovo za mene bilo posvema novo i vrlo dragocjeno iskustvo biskupskoga življenja odgovornosti za cijelu Crkvu. Imao sam priliku govoriti dva puta na 14. općoj redovitoj sinodi biskupa. Bilo je to oba puta 9. listopada u prisutnosti pape Franje.

U prvom nastupu koji sam, kao i svaki drugi biskup koji sudjeluje na Sinodi, unaprijed najavio na odabranu temu, komentirao sam 45. odlomak radnoga materijala (*Instrumentum laboris*) koji je posvećen plodnom jedinstvu bračnih drugova. Podsjetio sam da muškarac i žena, samo kao „dvoje“, mogu odgovoriti na drugi dio Božje zapovijedi upućene praroditeljima: to jest da rastu u svakom smislu i da se množe. Na taj način ne samo kao pojedinačna stvorenja nego i kao „dvoje“ oni postaju slika Božja jer su tako suradnici Božji u stvaranju čovjeka, sustvaratelji nove slike Božje.

Predložio sam da bi konačni tekst Sinode tematiku o obitelji morao mnogo bolje utemeljiti na biblijskim tekstovima jer se prvi poziv na Bibliju nalazio tek na 32. stranici radnoga materijala (*Instrumentum laboris*). Smatrao sam da se isti završni tekst treba pozvati na crkvenu patrističku tradiciju, koja je bila posvema izostala u pripremi cijeloga radnog materijala, i istaknuti jasan kontinuitet nauka crkvenog učiteljstva koji je bio na vrlo siromašan način prisutan u radnom materijalu.

Polazeći od sustvaralačke uloge braka i obitelji i sadašnjega demografskog stanja katoličkih vjernika i cijeloga kršćanstva u takozvanim starim kršćanskim zemljama, lako je uočiti da postoje obitelji koje rado surađuju s Bogom stvoriteljem, ali i da postoji ubrzan pad odgovora naroda Božjega na Stvoriteljev plan, što je velik moralni i pastoralni izazov.

Ove misli ušle su najprije u relaciju talijanske grupe „B“ (*circulus italicus „B“*), u koju sam bio raspoređen. Ta je relacija pročitana u sinodskoj auli na plenarnoj sjednici i potom objavljena u „*L'Osservatore Romano*“. Ovom radnom grupom predsjedao kardinal Edoardo Menichelli, nadbiskup Ancone, a izvjestitelj joj je bio kardinal Mauro Piacenza, ravnatelj sudišta Apostolske Penitencijere.

Podsjetio sam također da dolazim iz dijela Crkve koji je, kao i ostatak Europe, već više godina obilježen pojavom sve rjeđih rođenja. Uz to, naši krajevi su pogođeni prisilnim iseljavanjem za vrijeme posljednjega rata te izostankom i sprečavanjem povratka prognanika i

novim migracijskim procesima, tako da se broj katolika smanjuje. Slično kao što opada u cijeloj Europi koja sve više postaje dekristijanizirana i misijska zemlja.

Da bi se izbjeglo zamku sentimentalnih, političkih i socioloških analiza i da se poslanje i akcija Crkve ne svede i ne potroši na inače hvalevrijedno praktično humanitarno i karitativno djelovanje te kako nam se ne bi dogodilo da svi skupa postanemo čuvari muzeja vlastite prošlosti, katolička obitelj bi morala osnažiti svoju vjernost Božjem naumu. No, rekao sam također da sadašnje stanje, više nego što je vrijeme za žalovanje i prije negoli je problem, jest trenutak koji nas sve poziva na obraćenje i vjernost te da se pitamo gdje smo pogriješili mi. Ovo je znak vremena koji nas poziva da, nakon što budemo obraćeni mi, svjedočimo, propovijedamo, služimo, obraćamo i krstimo, to jest da kršćani budu ponizni sluge nove evangelizacije Europe.

U traženju pastoralnog odgovora na izazove, na razini vjere i dušobrižništva, ljudska svakodnevica bi se trebala nadahnjivati na Božjoj objavi. Crkva, ni kao zajednica ni pojedinci u njoj, ne bi smjela dopustiti da ju vodi pastoralni sentimentalizam, koji rastače zdravi nauk, ili frustracije, koje brišu kršćansku nadu i radost, ili djelovanje kao da je ona „crveni križ“, što bi Crkvu svelo na humanizam i filantropiju. Naspram tomu, vjerni kršćanskoj antropologiji o dostojanstvu i poslanju muškarca i žene, braka i obitelji, vjerujemo da metafizička istina jest izvor i da ona treba biti korektiv cijele čovjekove povijesti i našega vjerovanja i djelovanja. To jest, u konkretnom djelovanju vjera i teologija trebale bi usmjeravati dušobrižništvo Crkve, brigu za svakoga čovjeka iz koje nije isključen nitko, pa čak ni najveći grešnik, i voditi cijelu čovjekovu sociologiju, a objektivna istina osmišljavati subjektivna traženja. A ne obratno! A u traženju lijeka za takvu svakodnevicu, uključujući pitanja i probleme braka i obitelji, to posebice mora činiti Crkva, mistično utjelovljenje Isusa, koji je zauvijek – i kao povijesni na način Isusa iz Nazareta i kao mistični na način Crkve – milosrdni Spasitelj grešnika.

Istoga dana dobio sam priliku govoriti i drugi put. Ovaj put se radilo o takozvanom slobodnom govoru za koji se sinodski oci prijavljuju tijekom održavanja same Sinode. Naime, na jednoj od prvih sjednica talijanske radne grupe „B“, u koju sam bio raspoređen, iznio sam zapažanje da radni materijal Sinode uopće ne spominje specifičnu dušobrižničku brigu za obitelji vojnika i predložio da bi to trebalo ispraviti. Taj prijedlog je jednoglasno podržan i predloženo mi je da isto zapažanje izložim također sinodskoj dvorani.

Uvjeren da jednako misle i drugi vojni biskupi, u tom svom slobodnom govoru zamolio sam sinodske oce da, na način koji budu smatrali najprikladnijim, u završnom izvještaju Sinode prikladno mjesto nađe i ova specifična tematika. Kao razloge za to naveo sam da, osim što obitelji vojnika postoje kao životna i crkvena stvarnost, Crkva prema njima vrši i poseban oblik dušobrižništva koji je organiziran u vojne biskupije, koje se naziva i vojni ordinarijati. Vojnički članovi tih obitelji sudjeluju u mnogim plemenitim poslovima, kao što su humanitarne akcije i mirovne misije, i treba ih u tomu podržati. Međutim, život tih obitelji vrlo često prati fizička odvojenost koja sa sobom nosi velike izazove i kušnje. K tomu, cijela obitelj izravno trpi kad se njihovi članovi pripremaju ili nalaze u ratu, kad budu ranjeni, kad izgube život ili zbog rata budu opterećeni posttraumatskim sindromom, kad imaju velike moralne dileme glede svojega sudjelovanja u ratu ili procesa proizvodnje i uporabe oružja te, zbog svega toga, osjećaju veliku potrebu za savjetom, duhovnom brigom i utjehom vlastite vjere.

I da privedem kraju ovaj primjer, koji ilustrira na koji način neka ideja jednoga sinodskog oca biva predložena, o njoj se glasa, te bude odbijena ili prihvaćena u završni izvještaj, taj svoj govor sažeo sam u amandman te ga predao na pravu adresu. Na kraju, amandman je završio u broju 78 završnog izvještaja koji je predan papi Franji. To jest, uvrštena je tema i potreba pastoralne skrbi za obitelji vojnika ovim riječima: „Čini se zatim prikladno poštovati obitelji u kojima neki članovi vrše djelatnosti koje prate posebni zahtjevi, kao one vojne, koje se nalaze u stanju materijalne odvojenosti i produljene fizičke udaljenosti od obitelji, sa svim posljedicama što to sa sobom nosi. A nakon povratka iz ratnih okolnosti, oni su nerijetko pogođeni posttraumatskim sindromom i nemirni su u savjesti koja im postavlja teška moralna pitanja. Posebna pastoralna pozornost ovdje je potrebna.“

4. Glavni naglasci za pastoralno djelovanje

Da bi se na ispravan način razumjelo narav završnoga teksta Sinode, koji je ukratko predstavljen, i njegovo značenje za pastoralno djelovanje, treba podsjetiti na nekoliko stvari. Prvo, on je poznat javnosti jer je tako odlučio papa Franjo. Samo po sebi i nije moralo biti tako jer on predstavlja sažetak i presjek mišljenja sudionika Sinode koja su oblikovana i jedan zajednički tekst, s nakanom da bude uručen Papi.

Drugo, ovaj tekst nema obvezujuću snagu prema bilo komu zato što je Sinoda savjetodavno tijelo, a ne tijelo koje odlučuje. U obliku, u kojemu je ovaj tekst predan Papi, ne može ga se smatrati ni dokumentom

crkvenog učiteljstva jer, da bi to postao i da bi stekao obvezujuću snagu, trebao bi imati Papin potpis. I to nije nikakva iznimka. Tako je na svakoj sinodi biskupa.

Ako bismo ipak željeli tražiti bilo kakvu obvezujuću moć ovoga teksta, onda bi se možda moglo reći da on na neki način u moralnom smislu izravno obvezuje jedino Papu. Naime, Papa je sazvaio biskupe na Sinodu i zaželio čuti njihovo mišljenje na određenu temu, iz čega onda proizlazi neka vrsta njegove moralne obveze da, npr., objavi postsinodalnu pobudnicu.

Do sada su pape nakon ovakvih sinoda redovito objavljivali apostolsku pobudnicu na temu prethodne sinode. Takav dokument jest akt crkvenog učiteljstva koji ima svoju obvezujuću snagu, ali manju negoli neki drugi papinski dokumenti koji se nazivaju npr. apostolska konstitucija ili enciklika.

Peto, budući da je već potvrđeno da će Papa objaviti postsinodalnu pobudnicu, unaprijed je sigurno da će još jednom biti potvrđen katolički nauk o braku i obitelji. A zašto je sigurno? Zato što je „evanđelje obitelji“ božanski nauk u našoj vjeri i nitko ga ne može promijeniti, a Papino poslanje sastoji se u tomu da svoju braću učvršćuje u vjeri (usp.: Lk 22,32).

Šesto, vodeći računa o upravo predstavljenom sadržaju završnog izvještaja Sinode, moglo bi se opravdano pretpostaviti da će i Papa, kao i ovaj tekst, insistirati na obvezi mnogo ozbiljnije pripreve zaručnika za ženidbu. Naime, s obzirom na dosadašnje prošireno nekritičko pripuštanje na vjenčanje praktično svakoga tko je to želio, uz uvjet da nije bilo vanjskih zakonskih zapreka sklapanju ženidbe, izgleda gotovo smiješnim nastojanje Crkve da se ubrzaju sudski postupci za proglašenje ništetnosti ženidbe, a da se istodobno ne učini sve kako bi se uozbiljila priprava za ženidbu i tako pomoglo zaručnicima i pripomoglo da se na najmanju moguću mjeru smanji broj kasnijih postupaka.

I na kraju, s obzirom na to da „Relatio Synodi“ u vezi s rastavljenima i ponovno vjenčanima kaže da „treba razmisliti koji bi od različitih oblika isključenjâ koja se sada prakticiraju u liturgijskom, pastoralnom, odgojnom ili institucionalnom području, mogli biti nadvladani“ (br. 84), na tom planu bi moglo doći do novosti ali, kako se kaže u nastavku (br. 85), vrednovanje tih situacija treba biti pojedinačno, vodeći računa o različitosti situacija te u skladu sa crkvenim naukom i prema uputama nadležnoga biskupa.

U očekivanju Papine pobudnice: *Procedamus in pacem!*